

หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หลักการทรงงาน

ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จัดทำโดย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ

โทรศัพท์ ๐๒-๒๘๐๔๐๘๕ ต่อ ๒๖๐๙ , ๐๒-๖๒๘-๒๘๔๙

โทรสาร ๐๒-๒๘๒-๙๑๕๘

- พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ธันวาคม ๒๕๕๐
จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม
- พิมพ์ครั้งที่ ๒ : กันยายน ๒๕๕๑
จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม
- พิมพ์ครั้งที่ ๓ : ตุลาคม ๒๕๕๒
จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม
- พิมพ์ครั้งที่ ๔ : มกราคม ๒๕๕๔
จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม
- พิมพ์ครั้งที่ ๕ : กันยายน ๒๕๕๗
จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

“...งานทุกอย่างถ้าทำด้วยใจน้ำใจรัก
ย่อมมีทางสำเร็จได้ผลดี เมื่อพบอุปสรรคใดๆ
อย่าเพิ่งท้อแท้จะหมดกำลังใจง่าย ๆ
จงตั้งใจทำให้ดี คิดหาทางที่จะแก้ไข
ผ่อนคลายอุปสรรคต่างๆ ด้วยเหตุผลและหลักวิชา
ไตร่ตรองด้วยความสุขุม รอบคอบและเยือกเย็น
งานจะลุล่วงไปด้วยดี...”

พระบรมราชาบาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๐๖

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม

เพื่อประโยชน์สุขแห่ง

มหาชนชาวสยาม”

พระปฐมบรมราชโองการ

เนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓

“...การพัฒนาประเทศจะบรรลุผลตามเป้าหมายได้
มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบกัน
หลายอย่าง. อย่างแรกต้องมีคนดี คือ มีปัญญา
มีความรับผิดชอบ มีความวิริยะอุตสาหะ เป็นผู้ปฏิบัติ.
อย่างที่สอง ต้องมีวิทยาการที่ดีเป็นเครื่องใช้ประกอบการ.
อย่างที่สาม ต้องมีการวางแผนที่ดีให้พอเหมาะพอควรกับ
ฐานะเศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงประโยชน์
อันพึงประสงค์ของประเทศและประชาชนเป็นหลักปฏิบัติ...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๓๙

คำนำ

ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าทบทวนพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจและเชื่อมความรักสามัคคีของปวงชนทั้งชาติให้สมานฉันท์เป็นหนึ่งเดียวกันโดยมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรงเสียสละประโยชน์สุขส่วนพระองค์เพื่อพสกนิกรชาวไทยสมดังที่ได้พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการเป็นพระราชสัตยาธิษฐานว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์แห่งมหาชนชาวสยาม”**

การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องวิถีชีวิตสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริงโดยทรงเน้น **“การพัฒนาคน”** เป็นตัวตั้ง ยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน การมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน ตลอดจน**ภูมิสังคม**ที่คำนึงความแตกต่างกันในแต่ละ

พื้นที่และการพึ่งตนเองโดยดำเนินการอย่างบูรณาการ
ที่อาศัยความ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ การ รู้ รัก
สามัคคีของทุกฝ่าย

สำนักงานคณะกรรมการงานพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติได้จัดพิมพ์หนังสือ “หลักการทรงงาน
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ฉบับนี้ขึ้นเผยแพร่
โดยได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ
เพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงานกปร.) ด้วยความมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่า
หนังสือเล่มนี้ จะมีส่วนช่วยเสริมสร้างความรู้ และ
ความเข้าใจหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวให้ประชาชนเห็นคุณค่า และยึดถือ
เป็นแนวปฏิบัติให้สามารถพึ่งตนเองได้ และขยาย
ไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง “สังคมอยู่เย็น
เป็นสุขร่วมกัน” ต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กันยายน ๒๕๕๗

หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

- ❖ ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- ❖ ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ
- ❖ ระเบิดจากข้างใน
- ❖ ใช้ธรรมปราบอธรรม
- ❖ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก
- ❖ ปลุกป่าในใจคน
- ❖ ทำตามลำดับขั้น
- ❖ ขาดทุนคือกำไร
- ❖ ภูมิสังคม
- ❖ การพึ่งตนเอง
- ❖ องค์กรรวม
- ❖ พออยู่พอกิน
- ❖ ไม่ติดตำรา
- ❖ เศรษฐกิจพอเพียง
- ❖ ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด
- ❖ ความซื่อสัตย์ สุจริต ใจจริงใจต่อกัน
- ❖ ทำให้ง่าย-Simplicity
- ❖ ทำงานอย่างมีความสุข
- ❖ การมีส่วนร่วม
- ❖ ความเพียร : พระมหาชนก
- ❖ ประโยชน์ส่วนร่วม
- ❖ รู้ รัก สามัคคี
- ❖ บริการรวมที่จุดเดียว One Stop Services

หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เป็นที่ประจักษ์กันโดยทั่วกันแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีสายพระเนตร และพระอัจฉริยภาพในด้านการพัฒนาต่างๆ ปรากฏ แก่สายตาประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ภาพพระราชกรณียกิจที่พระองค์ทรงปฏิบัติ นับตั้งแต่ เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์สิริราชสมบัติในปี ๒๔๘๙ แสดง ให้เห็นถึงพระเมตตาและพระมหากรุณาธิคุณใน การบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่พสกนิกรทั้งแผ่นดิน ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทุ่มเทพระวรกายตรากตรำและมุ่งมั่น เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่พสกนิกร ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใดศาสนาใด หรืออยู่ห่างไกลสักเพียงใดก็มีทรงย่อท้อเข้าไปช่วยเหลือราษฎรทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การเกษตร การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ และพลังงาน หรือแม้กระทั่งการจรจรทรงคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างแยบยล

การทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยึดการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวและสามารถปฏิบัติได้จริงทรงมีความละเอียดรอบคอบและทรงคิดค้นหา

แนวทางพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ประโยชน์ต่อประชาชน
สูงสุด มีคุณค่าและควรยึดเป็นแบบอย่างในการเจริญ
รอยตามเบื้องพระยุคลบาท นำมาปฏิบัติเพื่อให้
บังเกิดผลต่อตนเองสังคม และประเทศชาติตลอดไป

หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวที่สามารถรวบรวมได้มีดังต่อไปนี้

ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ

การที่จะพระราชทานโครงการใดโครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียดอย่างเป็นระบบทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารแผนที่ สอบถามจากเจ้าหน้าที่นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทานความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชน

ระเบิดจากข้างใน

พระองค์ทรงมุ่งเน้น เรื่องการ**พัฒนาคน**
ทรงตรัสว่า “**ต้องระเบิดจากข้างใน**” หมายความว่า
ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนา
ให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึง
ค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญ
หรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนหมู่บ้าน
ที่ยังไม่ทันได้มีโอกาเตรียมตัวหรือตั้งตัว

แก้ปัญหาคือจุดเล็ก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไขปัญหาทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้ปัญหของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็กๆ (Micro) คือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่คนมักจะมองข้าม ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออกเป็นอย่างนั้น ต้องแก้ไข การปวดหัวนี้ก่อน...มันไม่ได้เป็นการแก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้...แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบร้อยทั้งหมดฉันไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านนี้มันผุตรงนั้น ผุตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม...เอาตกลงรื้อบ้านนี้ ระเบิดเลยเราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้...”

ทำตามลำดับขั้น

ในการทรงงานพระองค์จะทรง**เริ่มต้นจากสิ่ง**
ที่จำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อ
มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำประโยชน์
ด้านอื่นๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภค
ขั้นพื้นฐานและสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ อาทิ
ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรการอุปโภคบริโภค ที่เอื้อ
ประโยชน์ต่อประชาชนโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เรียบง่าย
เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ราษฎรสามารถนำไป

ปฏิบัติได้และเกิดประโยชน์สูงสุดดังพระบรมราโชวาท
เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๗ ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตาม
ลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกินพอใช้
ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน ใช้วิธีการและ
อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้
พื้นฐานที่มั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้ว จึง
ค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจ
ขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไปหากมุ่งแต่จะทุ่มเท สร้าง
ความเจริญยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่ประการเดียว
โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของ
ประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะไม่

เกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด ดังเห็นได้ที่อารยประเทศกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในเวลานี้

การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชน ในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกิน พอใช้ ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงได้ต่อไปโดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญให้ค่อยเป็นไปตามลำดับ ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวังและประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลว และเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอน บริบูรณ์...”

ภูมิสังคม

การพัฒนาใดๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคนตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และ ภูมิประเทศ ทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำเราเข้าไปช่วยโดยที่จะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้วเราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริงๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนานี้ จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

องค์รวม

ทรงมีวิถีคิดอย่างองค์รวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจร ในการที่จะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้นจะทรงมองเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง ดังเช่นกรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ที่พระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่งที่พระองค์ทรงมองอย่างองค์รวม ตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทย ประมาณ ๑๐-๑๕ ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะ

ส่งผลให้**ผลผลิตดีขึ้น**และหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น
เกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึง
การรวมกลุ่มรวมพลังชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพื่อ
พร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้
อย่างครบวงจรนั้นคือทฤษฎีใหม่ ขั้นที่ ๑ ๒ และ ๓

ไม่ติดตำรา

การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีลักษณะของการพัฒนา
ที่อนุโลม และรวมชอมกับสภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
และสภาพของสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา”
ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม
กับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด

ในเรื่องของความประหยัดนี้ ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่า เรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมาก ดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์ นั้นทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือ ฉลองพระองค์แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ดังที่นายสุเมธ ตันติเวชกุลเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา เคยเล่าว่า

“...กองงานในพระองค์โดยท่านผู้หญิงบุตรวีระไวทยะ บอกว่าปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ ๑๒ แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกุด ใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่าง เป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้มีค่าสำหรับพระองค์หมดทุกบาท ทุกสตางค์ จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ...”

ขณะเดียวกันการพัฒนาและช่วยเหลือราษฎร
ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่ายและ
ประหยัด ราษฎรสามารถทำได้เอง หาได้ในท้องถิ่นและ
ประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ มาแก้ไขปัญหาด้วย
ไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก
ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้
ขึ้นเองตามธรรมชาติ จะได้ประหยัดงบประมาณ...”

ภาพใบออกอะไร

ทำให้ง่าย – Simplicity

ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทำให้การคิดค้นดัดแปลงปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริ ดำเนินไปได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่และระบบนิเวศโดยส่วนร่วมตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้นๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งยากให้กลายเป็นง่าย นั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า “ทำให้ง่าย” หรือ “Simplicity” จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การมีส่วนร่วม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ “**ประชาพิจารณ์**” มาใช้ในการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำใจให้กว้างขวาง หนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็นแม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริง คือ การระดมสติปัญญา และประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

ประโยชน์ส่วนรวม

การปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาและ ช่วยเหลือพสกนิกรในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจจะรำคาญด้วยซ้ำว่าใครต่อใครมาก็บอกว่าขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

บริการรวมที่จุดเดียว One Stop Services

การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่จะมาขอใช้บริการจะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายโดยจะมีหน่วยงานราชการต่างๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชนที่แห่งเดียวดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...กรม กองต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประชาชนทุกด้านได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประองตองกัน ประสานกัน ตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน แต่ว่าอาจจะมิจานถือว้าเป็นศูนย์ของตัวเองคนอื่นไม่เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกรม กอง ทั้งในด้านเกษตรหรือในด้านสังคม ทั้งในด้านหางาน การส่งเสริมการศึกษามาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชนซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาตุส่วนเจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์ แก่ประชาชนก็มาอยู่พร้อมกันในที่เดียวกันเหมือนกัน

ซึ่งเป็นสองด้าน ก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือ
ประชาชนจะได้รับประโยชน์และต้นทุนของผู้เป็น
เจ้าหน้าที่จะให้ประโยชน์...”

ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ

ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติและต้องการให้ประชาชน
ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหา
ธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติ จะต้องใช้
ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อม
โทรม ได้พระราชทานพระราชดำริ **การปลูกป่าโดยไม่
ต้องปลูก** ปลอ่ยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ
หรือ แม้กระทั่ง**การปลูกป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง**
ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจไม้ผล และ ไม้พิน นอกจาก
ได้ประโยชน์ตามชื่อของไม้แล้วยังช่วยรักษาความชุ่มชื้น
ให้แก่พื้นดินด้วยเห็นทรงเข้าใจธรรมชาติและมนุษย์
อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

ใช้อรรถมปราบอรรถม

ทรงนำความจริง ในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ของธรรมชาติมาเป็นหลักการแนวปฏิบัติ ที่สำคัญในการแก้ปัญหาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลง สถานะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติเช่น **การนำน้ำดี ขัปล้นน้ำเสีย** หรือเจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี ตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ การบำบัด น้ำเน่าเสียโดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติ ให้ดูดซึม สิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำดังพระราชดำรัสความว่า “ใช้อรรถมปราบอรรถม”

ปลูกป่าในใจคน

เป็นการปลูกป่าลงบนแผ่นดินด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภคและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเองและสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อมปัญหาความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้น ในการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมา จะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อนดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดินและรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง...”

ขาดทุนคือกำไร

“...ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain...
การเสีย คือ การได้ ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และ
การที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงิน
ไม่ได้...”

จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือ หลักการใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกร **“การให้”**
และ **“การเสียสละ”** เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร
คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อน
ให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ดังพระราชดำรัสที่ได้
พระราชทานแก่ตัวแทนของปวงชนชาวไทยที่ได้เข้าเฝ้าฯ
ถวายพระพรเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา
เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๔ ณ ศาลาดุสิดาลัย
พระตำหนักจิตรลดารโหฐานความตอนหนึ่งว่า

“...ประเทศต่างๆ ในโลก ในระยะ ๓ ปีมานี้ คนที่ก่อตั้งประเทศที่มีหลักทฤษฎีในอุดมคติที่ใช้ในการปกครองประเทศล้วนแต่ล่มสลายลงไปแล้ว เมืองไทยของเราจะสลายลงหรือไม่ เมืองไทยนับว่าอยู่ได้มาอย่างดีเมื่อประมาณ ๑๐ วันก่อน มีชาวต่างประเทศมาขอพบ เพื่อขอโอวาทเกี่ยวกับการปกครองประเทศว่าจะทำอย่างไรจึงได้แนะนำว่าให้ปกครองแบบคนจน แบบที่ไม่ติดตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคี มีเมตตากันก็จะอยู่ได้ตลอดไม่เหมือนกับคนที่ทำตามวิชาการ ที่เวลาปิดตำราแล้วไม่รู้จะทำอย่างไร ลงท้ายก็ต้องเปิดหน้าแรกเริ่มใหม่ถอยหลังเข้าคลองถ้าเราใช้ตำราแบบอะลุ่มอล่วยกันในที่สุดได้ก็เป็นการดีให้โอวาทเขาไปว่าขาดทุนเป็นการได้

ถ้าใครของเรา นักเศรษฐศาสตร์คงค้านว่าไม่ใช่แต่เราอธิบายได้ว่า ถ้าเราทำอะไรที่เราเสีย แต่ในที่สุดเราเสียนั้นเป็นการได้ทางอ้อมตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาล หรืออีกนัยหนึ่งคือเงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ก็ต้องลงทุนต้องสร้างโครงสร้าง ซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อยพันหมื่นล้าน ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ในไม่ช้าประชาชนจะได้รับผลราษฎรอยู่ดี กินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้ รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวกเพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้ารู้รักสามัคคี รู้เสียสละคือการได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้าและการที่อยู่ดีมีสุขนั้นเป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้...”

การพึ่งตนเอง

การพัฒนาตามแนวพระราชดำรัสเพื่อแก้ไข
ปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้
มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไปแล้ว ขั้นต่อไป
ก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้
ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งตนเองได้”
ในที่สุดดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า

“...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการ
ประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่น
เป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มีอาชีพ และฐานะ
เพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้าง
ความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

พออยู่พอกิน

การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้เริ่มจากการเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้งว่ามีเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือให้พสกนิกร มีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในชั้น “พออยู่ พอกิน” ก่อน แล้วจึงขยับขยายให้มีชีวิตสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป

ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของ
ประเทศมีใช้งานเล็กน้อย แต่ต้องใช้ความคิดและกำลัง
ของคนทั้งชาติ จึงจะบรรลุผลสำเร็จ ด้วยพระปรีชาญาณ
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทำให้คนทั้งหลายได้
ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “**เรียบง่าย
ปฏิบัติได้ผล**” เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัส
ความตอนหนึ่งว่า

“...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไร
จะได้ผลราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้นจะได้ประโยชน์ไป...”

เศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า ๓๐ ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้พระราชทานไว้ดังนี้

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน **ทางสายกลาง** โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลก

ยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ
ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ
ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ
อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน
ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความ
ระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ใน
การวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะ
เดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ
โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจใน
ทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต
และให้ความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความ
อดทนความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อ
ให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคมสิ่งแวดล้อม
และ วัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรัส เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน อย่างต่อเนื่องตลอดมาเพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคน ได้ร่วมมือกันช่วยชาติ พัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัสดังนี้

“...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่มั่งง่ายไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริตและความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒

“...ผู้ที่มีความสุจริตและบริสุทธิ์ใจ แม้จะมีความรู้น้อยก็ย่อมทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้มีความรู้มากแต่ไม่มีความสุจริต ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๓๓

“...ผู้ว่า CEO ต้องเป็นคนทีสุจริต ทุจริตไม่ได้ ถ้าทุจริตแม้แต่นิดเดียวก็ขอแข่งให้มีอันเป็นไป...”

“...ข้าราชการหรือประชาชนมีการทุจริต ถ้ามีทุจริตแล้ว บ้านเมืองพังที่เมืองไทยพังมาเพราะมีทุจริต...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๔๖

ทำงานอย่างมีความสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
พระเกษมสำราญและทรงมีความสุขทุกคราที่จะ
ช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัส
ครั้งหนึ่งความว่า

“...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้นอก
จากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้
กับผู้อื่น...”

ความเพียร : พระมหาชนก

จากพระราชนิพนธ์พระมหาชนก เป็นพระราชนิพนธ์ที่พระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิดประดิษฐ์ ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันอีกทั้งภาพประกอบ และคติธรรมต่างๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้ มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติตามรอยพระมหาชนก กษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่งก็ยิ่งว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่มาช่วยเหลือมิให้จมน้ำไป

เช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่างๆ ในระยะแรกที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัยมุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมืองให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

รู้ รัก สามัคคี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” มาอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นคำสามคำ ที่มีค่าและมีความหมายลึกซึ้งพร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหาและรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะจึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี

“...ประเทศบ้านเมืองจะวัฒนาถาวรอยู่ได้
ก็ย่อมหาศัยความสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐาน
ท่านทั้งหลายจะออกไปรับราชการก็ดี
หรือประกอบกิจการงานส่วนตัวก็ดี
ขอให้มั่นอยู่ในคุณธรรมทั้ง ๓ ประการ
คือ สุจริตต่อบ้านเมือง สุจริตต่อประชาชน
และสุจริตต่อหน้าที่ ท่านจึงจะเป็นผู้ที่ควรแก่
การสรรเสริญของมวลชนต่อไป...”

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๑๒ มิถุนายน ๒๕๑๗

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐
โทร. ๐๒-๒๘๐-๔๐๘๕ ต่อ ๒๖๐๙ และ ๐๒-๖๒๘-๒๘๔๙
โทรสาร ๐๒-๒๘๒-๙๑๕๘ <http://www.nesdb.go.th>